

J. G. BALLARD

AUKŠTNAMIS

iš anglų kalbos vertė MARIUS BUOKAS

| LAPAS |

AUKŠTNAMIS

J. G. BALLARD

AUKŠTNAMIS

Iš anglų kalbos vertė Marius Burokas

| LAPAS |

J. G. BALLARD
AUKŠTNAMIS

Iš anglų kalbos vertė
Marius Burokas

Kalbos redaktorė
Dangė Vitkienė

Korektorė
Inga Nomeikienė

Dizainerė
Aurelija Slapšytė

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

Projekto vadovė
Jonė Juchnevičiūtė

Leidyklos redaktorė
Ūla Ambrasaitė

Projektą finansuoja

Originalus leidimas

J. G. Ballard, *High-Rise*, London: Jonathan Cape, 1975

Versta iš

J. G. Ballard, *High-Rise*, New York: Liveright, 2012

HIGH-RISE
Copyright © 1975, J. G. Ballard
All rights reserved

Viršelyje panaudota iliustracija

Bartningalle 16, Hansaviertel, Berlynas, archit. Hans Schwippert. Fot. Rolf Nemitz, viešai prieinama (*public domain*) *Wikimedia Commons* skaitmeniniame archyve.

© Marius Burokas, vertimas į lietuvių kalbą, 2024
© Leidykla LAPAS, www.leidyklalapas.lt, 2024

Visos teisės saugomos
ISBN 978-609-8198-82-9

TIRAŽAS 1 000

TURINYS

1.	Kritinė masė	7
2.	Vakarėliai	27
3.	Gyventojų žūtis	43
4.	Aukštyn!	54
5.	Vertikalus miestas	64
6.	Pavojus dangaus gatvėse	76
7.	Pasiruošimas išvykti	88
8.	Plėšrūs paukščiai	103
9.	Į nusileidimo vietą	112
10.	Nusausintas ežeras	123
11.	Baudžiamosios ekspedicijos	136
12.	Į viršūnę	146
13.	Žymės ant kūno	159
14.	Galutinė pergalė	171
15.	Vakaro pramogos	180
16.	Sėkmingas derinys	187
17.	Paviljonas prie ežero	200
18.	Kraujo sodas	208
19.	Nakties žaidimai	217

1. KRITINĖ MASĖ

Vėliau, sėdėdamas savo balkone ir valgydamas gabalą šunienos, daktaras Robertas Leingas apmąstė neįprastus įvykius, per pastaruosius trejetą mėnesių nutikusius šiame milžiniškame daugiabutyje. Dabar, kai viskas grįžo į savo vėžes, jis su nuostaba suprato, kad nebuvo jokios aiškios pradžios, jokio atskaitos taško, nuo kurio jų gyvenimai pasuko pragaištinga kryptimi. Keturiasdešimt aukštų, tūkstančiai butų, prekybos centras, baseinas, bankas, pradinė mokykla – šis danguje pasiklydęs aukštnamis siūlė daugybę galimybių kilti smurtui ir konfliktams. Tačiau Leingas niekada nebūtų pamanęs, kad pirmo mūšio lauku galėtų tapti jam priklausantis vieno kambario butas 25-ame aukšte. Šį nežmoniškai brangų narvą, regis, kaip papuola įspraustą į stačią it uola daugiabučio sieną, jis įsigijo po skyrybų, trokšdamas ramybės, tylos ir anonimiškumo. Keista, bet nepaisant visų Leingo pastangų atsiriboti nuo dviejų tūkstančių kaimynų, nuo lėkštų tauškalų ir susierzinimo, iš kurių susidėjo jų kolektyvinis gyvenimas, pirmas reikšmingas įvykis nutiko būtent čia, jo balkone, kur jis dabar

tupėjo prie iš telefonų knygų susikurto laužo ir, prieš eidamas skaityti paskaitos medicinos akademijoje, graužė keptą užpakalinę vokiečių aviganiaus koją.

Prieš trejetą mėnesių, vieną šeštadienio rytą, apie vienuoliktą valandą, daktaras Leingas ruošėsi pusryčius ir staiga krūptelėjo išgirdęs sprogimą balkone. Putojančio vyno butelis nukrito iš viršaus, iš penkiolika metrų virš galvos esančio aukšto, atšoko nuo tento ir ištįško ant plytelėmis išklotų balkono grindų.

Svetainės kilimas buvo aptaškytas vyno putomis ir nubertas stiklo šukėmis. Leingas stovėjo basas tarp tų šukių ir žiūrėjo, kaip ant skilusių plytelių pursloja vynos. Kažkur virš galvos, 31-ame aukšte, griaudėjo vakarėlis. Girdėjosi pernelgy gyvas svečių plepės ir iš grotuvo plyšaujanti muzika. Butelį nuo balkono turėklo tikriausiai nuvertė koks nors per daug įsiauđrinęs svečias. Neverta net minėti, kad vakarėlio svečių nė trupučio neįaudino, kur galiausiai nuskries jų paleista raketa, – Leingas jau spėjo suprasti, kad daugiaaukščių namų gyventojų paprastai nedomina žemiau nei per porą aukštų gyvenantys kaimynai.

Norėdamas išsiaiškinti, iš kurio buto atskriejo butelis, Leingas peržengė ant grindų pasklidusį putotą klaną. Sėdėdamas toje vietoje tikriausiai būtų patyręs ilgiausiai pasaulyje trunkančias pagirias. Jis persilenkė per turėklus, pažvelgė aukštyn ir ėmė kruopščiai skaičiuoti balkonus. Ir, kaip visada, nuo keturiasdešimties aukštų pastato dydžio jam susvaigo galva. Nuleidęs akis į grindų plyteles jis įsikibo durų staktos. Neaprepiama tuščia erdvė, skirianti jo namą nuo kito, už kokių

keturių šimtų metrų stovinčio aukštnamio, visada išmušdavo jį iš pusiausvyros. Kartais Leingas jausdavosi taip, tarsi gyventų šimto metrų aukštyje pakabintoje apžvalgos rato kabinoje.

Bet Leingą tas namas vis dar džiugino. Jis buvo vienas iš penkių visiškai vienodų naujo gyvenamojo kvartalo pastatų ir pirmasis jau baigtas statyti ir apgyvendintas. Visi penki daugiaaukščiai stovėjo maždaug dviejų su puse kvadratinų kilometrų plote palei šiaurinę upės krantą, apleistų dokų ir sandėlių rajone. Jie visi buvo rytiniame kvartalo pakraštyje, o jų langai žvelgė į dekoratyvinę ežerą – kol kas dar tuščią, automobilių aikštelių ir statybinės įrangos apsuptą betoninį baseiną. Kitame jo krante stovėjo neseniai baigta koncertų salė, o šiai iš šonų – Leingo medicinos akademija ir naujos televizijos studijos. Didžiuliai, masyvūs betono ir stiklo pastatai, įspūdingai išsidėstę upės vingyje, sudarė ryškų kontrastą tarp naujojo gyvenamojo kvartalo ir nušiuusių aplinkinių rajonų, eilėmis išsidėčiusių aptriušusių vienbučių devyniolikto amžiaus namukų ir nugriauti pasmerktų apleistų gamyklų.

Nors Sitis buvo visai arti, vos už trijų kilometrų palei upę į vakarus, Londono centro biurų pastatai priklausė jau kitam pasauliui – ir erdvės, ir laiko požiūriu. Jų veidrodines ištisinio stiklo sienas ir telekomunikacijų antenas slėpė transporto smogas, temdęs ir Leingo prisiminimus. Prieš pusę metų, pardavęs namą Čelsyje ir persikraustęs į patikimą aukštnamio prieglobstį, Leingas persikėlė penkiasdešimčia metų į ateitį – kuo toliau nuo sausakimšų gatvių, eismo kamščių ir kelionių metro per piką pas studentus į ankštą bendrą kabinetą senojoje universitetinėje ligoninėje.

Tuo tarpu čia jo gyvenimo palydovais tapo erdvė, šviesa ir savotiško subtilaus anonimiškumo teikiami džiaugsmi. Kelionė automobiliu iki medicinos akademijos fiziologijos fakulteto užtrukdavo vos penkias minutes ir, išskyrus šį vienintelį pasivažinėjimą, Leingo gyvenimas daugiabutyje buvo toks pat uždaras ir savarankiškas kaip pats pastatas. Aukštnamis iš esmės buvo vertikaliai išsidėstęs miestelis su dviem tūkstančiais į dangų įspraustų gyventojų. Pastatas buvo jų visų kolektyvinis turtas, visus klausimus sprendė pačių išsirinktas namo valdytojas ir jo komanda.

Didžiulis namas teikė išpūdingai daug įvairiausių paslaugų. Visą 10-ą aukštą užėmė didžiulė salė, erdvi it lėktuvnešio denis, joje tilpo prekybos centras, bankas, kirpykla, baseinas, sporto salė, alkoholinių gėrimų parduotuvė su plačiu asortimentu ir saujelei pastato vaikų skirta pradinė mokykla. Aukštai virš Leingo buto, 35-ame namo aukšte, buvo dar vienas mažesnis baseinas, sauna ir restoranas. Pradžiugintas tokios patogumų gausos Leingas vis rečiau išeidavo iš pastato. Jis išsipakavo savo muzikos įrašų kolekciją ir pratinosi prie naujo gyvenimo, sėdėdamas balkone ir žvelgdamas į tolius virš apačioje nusidriekusių stovėjimo aikštelių ir betoninių aikščių. Nors jo butas buvo tik 25-ame aukšte, Leingas pirmą kartą gyvenime pasijuto žvelgias į dangų iš viršaus, o ne iš apačios. Kiekvieną dieną centrinio Londono bokštai jam atrodė vis labiau nutolę, tegu tik truputį, tarsi apleistos planetos peizažas, pamažu blėstantis atmintyje. Palyginti su laisvomis ir ramiomis koncertų salėmis bei televizijos studijų linijomis apačioje, dantyti miesto pastatų kontūrai horizonte priminė trūkčiojančią psichikos ligos kamuojamo žmogaus encefalogramą.

Butas kainavo daug, nors jo svetainė, miegamasis, virtuvė ir vonios kambarys taupant erdvę ir siekiant išsiversti be vidinių koridorių buvo tarsi sunerti tarpusavyje. Savo seseriai Alisai Frobišer, kuri su vyru leidėju gyveno didesniame bute trimis aukštais žemiau, Leingas kartą pasakė:

– Šio namo architektas turbūt užaugo kosminėje kapsulėje. Stebiuosi, kad sienos neišgaubtos...

Betoninis kvartalo peizažas Leingui iš pradžių buvo svetimas: ši architektūra atrodė tarsi sukurta karui, bent jau pašamonės lygmeniu. Po skyrybų įtampos jis visiškai nenorėjo kiekvieną rytą spoksoti į betoninių bunkerių virtinę.

Tačiau netrukus Alisa jį įtikino sunkiai apčiuopiamu gyvenimo prabangiame aukštnamyje patrauklumu. Būdama septyneriais metais vyresnė, po brolio skyrybų Alisa per keletą mėnesių bliviai įvertino jo poreikius. Ji ypač pabrėžė, kad pastatas siūlo puikios kokybės paslaugas ir visišką privatumą.

– Galėtum gyventi čia visiškai vienas, kaip tuščiam pastate. Tik pagalvok apie *tai*, Robertai, – pasakė ji ir be jokios logikos pridūrė: – Be to, čia daugybė žmonių, su kuriais tau derėtų susipažinti.

Alisa pabrėžė tai, kas neprasprūdo pro akis ir aukštnamį ne kartą apžiūrinęjusiai Leingui. Du tūkstančiai namo gyventojų buvo beveik visiškai homogeniška pasiturinčių profesionalų minia. Čia gyveno teisininkai, gydytojai, mokesčių konsultantai, profesoriai, reklamos vadybininkai; mažesniąją namo gyventojų grupę sudarė oro linijų pilotai, techniniai kino industrijos darbuotojai ir po tris viename bute gyvenančios stiuardės. Vertinant pagal įprastus pajamų ir išsilavinimo kriterijus jie

tikriausiai buvo artimesni vienas kitam nei bet kurios kitos bendruomenės nariai – juos vienijo pomėgiai ir požiūriai, įgeidžiai ir stilius. Šią vienovę raiškiai atspindėjo aukštnamį supančiose stovėjimo aikštelėse išrikiuoti automobiliai, elegantiškai, tačiau gana vienodai apstatyti butai, rafinuotas, bet standartinis skanėstų rinkinys atitinkamame prekybos centro skyriuje, vienodas savimi patenkintų balsų tembras. Trumpai tariant, namo gyventojai sudarė tobulą aplinką, į kurią Leingas galėjo nepastebimai įsilieti. Žavi jo sesers vizija – tuščiam name vienas sau gyvenantis Leingas – buvo arčiau teisybės, nei ji įsivaizdavo. Aukštnamis buvo didžiulė mašina, sukurta tarnauti ne namo savininkų kolektyvui, bet vienam, atskirai paimtam, jo gyventojui. Oro kondicionavimo ir elektros tiekimo sistemos, liftai, šiukšlių nuleidimo vamzdžiai dirbo taip nenutrūkstamai ir sklandžiai, kad praeitame amžiuje tam užtikrinti būtų pririekę ištisos niekada nepavargstančių tarnų armijos.

Negana to, kai Leingą paskyrė naujosios medicinos akademijos fiziologijos fakulteto docentu, atrodė logiška įsigyti butą netoliese. Taip jam vėl pavyko atidėti sprendimą mesti dėstytojo darbą ir tapti privačiu bendrosios praktikos gydytoju. Bet jis dažnai sau kartodavo vis dar neradęs tikrų pacientų – galbūt pavyks jų susirasti šiame aukštnamyje? Pasvėręs visus argumentus dėl kainos Leingas pasirašė nuomos sutartį devyniasdešimt devyneriems metams ir įsikraustė į savo butą – vieną tūkstantąją uolos dalį.

Aukštai virš jo galvos vis dar sklido linksmybių garsai – vakarėlio triukšmą stiprino ir aplink pastatą sukuriuojančios

permaingos oro srovės. Paskutiniai vyno likučiai sruveno balkono laštakais, nužiburiuodami į nepriekaištinga švara vėl suspindusius nuotekų vamzdžius. Leingas atsistojo basomis ant šaltų plytelių ir kojų pirštais nulupo etiketę nuo butelio duženos. Jis iškart atpažino vyno rūšį – brangaus šampano imitaciją, jį jau atšaldytą pardavinėjo 10-ame aukšte įsikūrusioje alkoholinių gėrimų parduotuvėje, tai buvo populiariausias tos parduotuvės vynas.

Tą patį vyną jie gėrė vakar Alisos surengtame vakarėlyje ir jame tvyrojo toks pats sąmyšis kaip dabar ten, tiesiai jam virš galvos. Leingas, troškęs atsipalaiduoti po fiziologijos laboratorijoje praleistos dienos ir jau nusižiūrėjęs patrauklią viešnią, nežinia kaip įsivėlė į smulkų kivirčą su savo artimiausiais kaimynais iš 25-o aukšto – ambicingu jaunu burnos chirurgu Stylu ir jo įkyria žmona, mados konsultante. Įsitraukęs į girtą pokalbį Leingas staiga suvokė rimtai juos įžeidęs, ir tas įžeidimas buvo susijęs su bendrai naudojamu šiukšliavamzdžiu. Porelė užspaudė Leingą į kampą už sesers baro ir Stylas užvertė jį kandžiais klausimais – tarsi pacientą, neatsakingai apleidusį savo dantis. Chirurgas dar arčiau prikišo savo prakaulų veidą – jo plaukai buvo tvarkingai perskirti per vidurį, o Leingo sąmonėje ši detalė visada reiškė kokį nors keistą charakterio bruožą – galėtum pagalvoti, kad Stylas tuoj įbruks jam tarp dantų metalines žnyples ar plėstuvą. Stylą palaikė jo emociinga ir glamūriška žmona, tarsi ją kažkaip būtų įžeidęs atsainus Leingo elgesys ir jo nenoras rimtai įsitraukti į aukštnamio buities reikalus. Ją akivaizdžiai erzino Leingo pomėgis priešpiečiams gerti kokteilius, nuogam degintis balkone ir apskritai elgtis vėjavaiškiškai.

Chirurgo žmonai atrodė, kad trisdešimtmetis Leingas turėtų dirbti po dvylika valandų per dieną madingoje konsultavimo įmonėje ir būti visais atžvilgiais toks pat respektabilus ir susireikšminęs kaip ir jos vyras. Ji neabejotinai manė, kad Leingas tylomis paspruko iš medicinos srities ir rado slaptą požeminių urvą į ne tokio atsakingo gyvenimo pasaulį.

Tas menkas barnis nustebino Leingą, bet įsikraustęs į šį namą jis netrukus pasijuto supamas daugybės prastai slepiamų tarpusavio priešiškimų. Aukštnamis gyveno atskirą gyvenimą. Pokalbiai Alisos vakarėlyje vyko tarsi dviem lygmenimis – po plona profesinių plepalų puta slypėjo storas asmeninių nesutarimų ir konkurencijos sluoksnis. Kartais Leingas jausdavo – visi tik ir laukia, kad kas nors rimtai paslystų.

Po pusryčių Leingas iššlavė iš balkono šukes. Dvi dekoratyvinės plytelės buvo įskilusios. Truputį suirzęs Leingas paėmė butelio kakliuką, vis dar apvyniotą folija, su vielos prilaikomu kamščiu, ir išmetė per balkono turėklus. O po kelių sekundžių išgirdo jį ištykstant tarp apačioje sustatytų automobilių.

Atsipeikėjęs Leingas atsargiai žvilgtelėjo per turėklus – jis juk lengvai galėjo kam nors sudaužyti priekinį stiklą. Paskui garsiai nusijuokė iš kvailo poelgio ir pasižiūrėjo į viršų, į 31-ą aukštą. Ką jie ten šventė pusę dvylikos ryte? Leingas klausėsi garsėjančio triukšmo – svečių vis gausėjo. Gal šis vakarėlis netyčia prasidėjo per anksti, o galbūt tęsėsi visą naktį ir dabar įgijo antrą kvėpavimą? Vidinis aukštnamio laikas, kaip ir jo dirbtinė psichologinė atmosfera, pakluso saviems, alkoholio ir nemigos valdomiems, ritmams.

Šoniniame balkone aukščiau jo buto viena iš Leingo kaimynių, Šarlotė Melvil, kaip tik dėjo ant stalo padėklą su gėrimais. Leingas su rūpesčiu pagalvojo apie savo pavargusias kepenis ir prisiminė, kad vakar Alisos vakarėlyje priėmė kvietimą kokteiliui. Laimei, Šarlotė išgelbėjo jį nuo šiukšliavamzdžio apsėsto burnos chirurgo. Leingas buvo per daug įkaušęs, kad ką nors nuveiktų su šia dailia trisdešimt penkerių metų našle, bet jis sužinojo, kad ji rašo tekstus nedidelėje ir smagioje reklamos agentūroje. Leingui buvo lengva bendrauti su greta gyvenančia Šarlote, jo viduje sukilo erotinis geismas ir romantiško nuotykių troškimas – su amžiumi jis darėsi vis romantiškesnis ir tuo pat metu vis rambesnis.

Seksas yra būtent tas dalykas, kurio aukštnamis galėtų suteikti apščiai, vis primindavo sau Leingas. Nuobodžiaujančios žmonos, išspuošusios it prašmatniam vakariniam priėmimui namo apžvalgos aikštelėje, vangiomis priešpiečio valandomis gulinėjo aplink baseinus, sėdėjo restoranuose arba vaikščiojo susikibusios už parankių po didįjį 10-o aukšto vestibulį. Leingas stebėjo jas susižavėjęs, bet atsargiai. Nors dangstėsi apsimestiniu cinizmu, jis suprato po skyrybų atsidūręs pavojingoje zonoje: pakaktų vieno sėkmingo romano – su Šarlote Melvil ar kuria kita moterimi – ir jis vėl išipainiotų į santuokos tinklus. Į aukštnamį jis persikėlė norėdamas atsikratyti bet kokių santykių. Net susitikimų su seserimi ir prisiminimų apie nerovingą jūdviejų motiną – į alkoholizmo liūną lėtai grimztančią gydytojo našlę – vienu metu jam atrodė per daug.

Tačiau Šarlotė greitai išvaikė visas jo baimes. Ji vis dar liūdėjo nuo leukemijos mirusio vyro, buvo susirūpinusi dėl šešiamečio

sūnaus ir, kaip pati prisipažino Leingui, nerimavo dėl nemigos – dažno, beveik epidemija virtusio aukštnamio gyventojų negalavimo. Visi sutikti namo gyventojai, sužinoję, kad Leingas yra gydytojas, anksčiau ar vėliau užsimindavo turį bėdų dėl miego. Vakarėliuose nemiga būdavo aptarinėjama kartu su kitais namo dizaino trūkumais. Paryčiais du tūkstančius gyventojų užliedavo tykus sekonalio potvynis.

Leingas susipažino su Šarlote 35-o aukšto baseine, jame dažniausiai ir plaukiodavo – tiek norėdamas pabūti vienas, tiek vengdamas vaikų, kurie mėgo turkštis 10-ame aukšte įrengtame baseine. Kai jis pakvietė ją į restoraną vakarienės, Šarlotė noriai sutiko, bet jiems susėdus prie staliuko pabrėžtinai pareiškė:

– Turėkite omeny, kad aš noriu kalbėtis tik apie save.

Leingui tai patiko.

Per pietus užsukęs į Šarlotės butą Leingas ten rado dar vieną svečią, televizijos prodiuserį Ričardą Vailderį. Kresnas, ūmus žmogus, buvęs profesionalus regbio žaidėjas Vailderis su žmona ir dviem sūnumis gyveno 2-ame aukšte. Jis rengdavo triukšmingus vakarėlius su draugais iš apatinių aukštų – oro linijų pilotais ir stiuardėsėmis – ir tie vakarėliai jau buvo tapę įvairių nesutarimų priežastimi. Laisvas apatinių aukštų gyventojų grafikas iš dalies atribojo juos nuo aukščiau gyvenančių kaimynų. Nutaikiusi akimirką Leingo sesuo kartą jam šnipstelėjo, kad kažkur pastate veikia viešnamis. Alisą pastebimai trikdė paslaptinga aktyvų socialinį gyvenimą gyvenančių stiuardesių veikla, juolab tiesiai virš jos buto

esančiuose aukštuose, tarsi merginos kažkokiu būdu griautų nusistovėjusią visuomeninę pastato tvarką, aukšto numerių paremtą viršenybės sistemą. Leingas pastebėjo, kad tiek jis, tiek jo kaimynai buvo daug pakantesni iš viršaus, o ne iš apačios sklindančiam triukšmui. Bet jam patiko garsiai kalbantis Vailderis ir jo storžieviškos regbio žaidėjo manieros – jis įliejo į aukštnamio gyvenimą malonaus neįprastumo. Vailderio santykius su Šarlote Melvil buvo sunku perprasti – jo nenustygstamas būdas slėpė galingą seksualinę agresiją. Nenuostabu, kad jo žmona – blyški jauna magistrantė, rašiusi knygų vaikams recenzijas literatūros žurnalams – visą laiką atrodė išsekusi.

Stovėdamas balkone Leingas paėmė iš Šarlotės rankų taurelę. Vakarėlio triukšmas skardėjo giedrame ore, tarsi tą triukšmą būtų skleidęs pats dangus. Šarlotė parodė į šepčio išvengusią šukę Leingo balkone.

– Jus užpuolė? Girdėjau, kaip kažkas dužo.

Ir ji šūktelėjo viduryje sofos išsidrėbusiam, į savo stambias kojas spoksančiam Vailderiui:

– Tai tie, iš trisdešimt pirmo aukšto.

– Kas jie tokie? – paklausė Leingas.

Jis nusprendė, kad ji kalba apie konkrečius žmones, pernelyg įžūlių kino aktorių ar mokesčių konsultantų kliką, o galbūt apie šutvę trenktų alkoholikų. Bet Šarlotė tik gūžtelėjo pečiais, tarsi jokių paaiškinimų nė nereikėtų. Akivaizdu, kad mintyse ji jau nusibrėžė tam tikrą demarkacijos liniją, panašiai kaip Leingas – jis iš veido nustatydavo, kuriame aukšte žmogus gyvena.

– Beje, o ką mes švenčiame? – jiedviem sugrįžus į svetainę paklausė Leingas.

– Nežinote? – Vailderis mostelėjo ranka į lubas ir sienas. – Troba jau pilna. Pasiekėme kritinę masę.

– Ričardas nori pasakyti, kad atsikraustė paskutiniai gyventojai, – paaiškino Šarlotė. – Tarp kitko, rangovai mums pažadėjo nemokamą vakarėlį, kai bus parduotas tūkstantasis butas.

– Dar klausimas, ar jie tą pažadą ištesės, – pastebėjo Vailderis. Jam akivaizdžiai patiko menkinti aukštnamį. – Nepagauzamas Antonis Rojalis žadėjo parūpinti svaigalų. – Ir kreipėsi į Leingą: – Manau, buvote sutikę. Jis architektas. Suprojektavo mūsų kabantįjį rojų.

– Mes tik žaidžiame skvošą, – atšovė Leingas. Ir, pajutęs pašnekovo balse iššūkį, pridūrė: – Kartą per savaitę. Aš jo beveik nepažįstu, bet jis man patinka.

Vailderis palinko į priekį ir parėmė kumščiais masyvią galvą. Leingas pastebėjo, kad jis nuolat save liečia: glostinėja tvirtų blauzdų plaukelius, priglaudžia nosį prie randuotų plaštakų, tarsi jas uostų, tarsi ką tik būtų atradęs savo kūną.

– Jums teko garbė su juo bendrauti, – tarė Vailderis. – Norėčiau žinoti, kodėl. Jis vienišius – turėčiau juo piktintis, bet kažkodėl man jo gaila. Tas žmogus sklando virš mūsų kaip puolęs angelas.

– Jis gyvena penthauze, – pasakė Leingas.

Jis nenorėjo įsivelti į jokias pjautynes dėl savo trumpos draugystės su Rojaliu. Su tuo sėkmingu architektu, šį kvartalą suprojektavusio konsorciumo buvusiu nariu, Leingas susipažino,

kai Rojalis sveiko po nedidelės automobilio avarijos. Leingas padėjo jam penthauze įsirengti sudėtingą gimnastikos įrenginį. Į tuos apartamentus, kuriuose Rojalis leido savo dienas, buvo nukreiptas daugelio žmonių smalsumas ir dėmesys. Visi nuolat kartojo, kad Rojalis gyvena „pačioje viršūnėje“, it kokioje prašmatnioje pašiūrėje.

– Rojalis pirmas čia įsikraustė, – pranešė jam Vailderis. – Jis turi kažką slidaus, nepagaunamo. Galbūt tai net kaltės jausmas – jis tupi ten viršuje tarsi laukdamas, kol jį ištempis į dienos šviesą. Maniau, kad jis dings iš čia dar prieš keletą mėnesių. Jis turi jauną ir turtingą žmoną, ko jam tūnoti šitame išliaupsintame bokšte?

Leingui nespėjus net paprieštarauti, Vailderis vėl prabilo:

– Žinau, kad Šarlotė turi abejonių dėl gyvenimo čia – bėda ta, kad tokie namai nepritaikyti vaikams. Vienintele žaidimų erdve tampa kieno nors stovėjimo aikštelė. Beje, daktare, aš ketinu susukti televizijai dokumentinį filmą apie aukštnamius – labai įdėmiai pastudijuoti fizinę ir psichologinę įtampą, kurią patiria didžiulių prabangių daugiabučių gyventojai.

– Na, turite tam gausybę medžiagos.

– Daugiau, negu reikia. Įdomu, ar Rojalis sutiktų nusifilmuoti? Galėtumėte jo paklausti, daktare. Jis – vienas šio pastato architektų ir jo pirmas gyventojas, todėl jo nuomonė būtų įdomi. O ir jūsų taip pat...

Kol Vailderis bėrė žodžius, kurie aplenkdamo net iš jo burnos virstančius cigaretės dūmus, Leingas atkreipė dėmesį į Šarlotę. Ji susikaupusi stebėjo Vailderį ir linkčiojo, pritardama

Gydytojas Robertas Leingas atsikrausto į Londono pakraštyje neseniai pastatytą aukštnamį, leidžiantį į dangų pažvelgti iš viršaus, o ne iš apačios. Šiame vertikaliame mieste du tūkstančiai gyventojų gali naudotis visais modernaus gyvenimo privalumais: prekybos centru, mokykla, banku, baseiniais. Aukštnamis pulsuoja prabanga, svaigulių ir vakarėliais, kurių įkarštyje gyventojai užmiršta išorinį pasaulį.

Tačiau uždara architektūrinė idilė netrukus ima eizėti, pastate pradeda trūkinėti elektra, o kartu ir žmonių moralės normos. Tarp gyventojų įsižiebia konfliktai, vakarėliai virsta orgijomis, koridoriai ir liftai – kovų lauku. Namų aukštais savo socialinę vertę matuojantys gyventojai atsiduoda primityviems instinktams ir kovoja dėl išlikimo. Greta prabangos įsigali chaosas, negailestingai susidorojantis su aukštnamio hierarchijai nepaklūstančiais gyventojais.

1975 m. pasirodžiusi distopija *Aukštnamis (High-Rise)* – socialinis-architektūrinis eksperimentas, leidžiantis tyrinėti žmonių psichologiją uždaroje aplinkoje. Rašytojas J. G. Ballardas provokuodamas pasitelkia architektūrą kaip visuomenės inžinerijos įrankį. 2015 m. pagal šią knygą režisierius Benas Wheatley sukūrė filmą tokiu pat pavadinimu.

Kandus, negailestingas ir blavus žvilgsnis į žmonių skruzdėlyną, pastatytą, pasak pagrindinio veikėjo, „jau įvykusioje ateityje“. Ballardas neturi jokių iliuzijų – civilizacijos grimą nuo žmonių nuvalyti taip pat lengva, kaip ir užtepti.

– vertėjas MARIUS BUROKAS

www.leidyklalapas.lt

ISBN 978-609-8198-82-9

| LAPAS |

Metų
leidejas
2022